

Heide vertelt

nummer: 190

27 augustus 2023

Kalmthoutse Heide op z'n mooist!

Onze Kalmthoutse Heide is het hele jaar door een pareltje, elk seizoen heeft zijn charme, maar de laatste weken van augustus en begin september zijn toch wel bijzondere weken. In deze periode, een beetje afhankelijk van het weer, verandert een groot deel van de vegetatie in een prachtig paars tapijt. Zoals onze "ouderen" vertellen was het vroeger nog veel mooier met de uitgestrekte heidevelden. Toch kan iedereen tijdens deze periode van het jaar nog genieten van het paarse heidelandschap, er zijn zeker nog plaatsen waar dit echt kan.

Een natuurlijke uitkijkpost!

Als we spreken over ons natuurreservaat in de vroegere jaren, eigenlijk eind de 19de eeuw, dan kunnen we niet anders dan te spreken over de Vossenbergen. De Vossenbergen situeerde zich zowat midden in het Kalmthoutse gedeelte van het reservaat en waren een belangrijke baken in het heidelandschap.

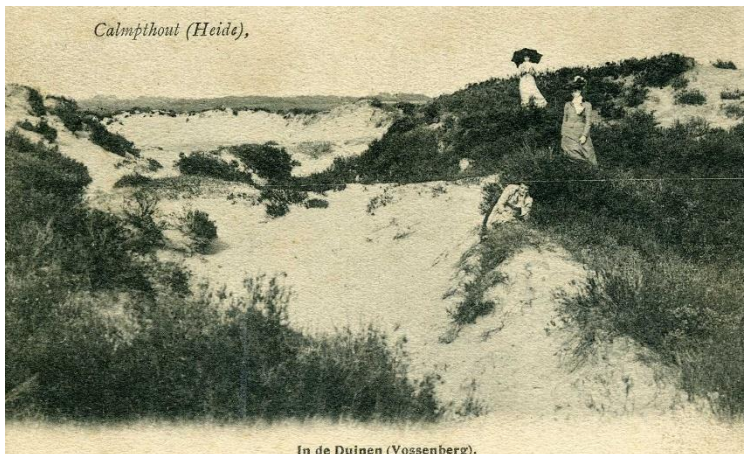
Maar waarom werd er dan besloten om tonnen zand uit de heide te halen in 1888?

Het startte tijdens de gemeenteraad van 6 maart 1888. Na de installatie van een nieuwe gemeenteraad begin 1888, met burgemeester C. Peeters aan het hoofd, moest de gemeenteraad zich buigen over een voorstel van Baron Léon de Terwagne, wonende in Antwerpen. Hij was toen de voorzitter van een "syndicaat voor handel en vervoeren van zand uit de Belgische Kempen". De Baron vroeg om zand weg te halen uit de Kalmthoutse Heide en dit te vervoeren naar Antwerpen. De raad keurde deze vraag zonder enige oppositie goed. De gemeente ging 4 centiemmen per kubieke meter zand ontvangen. Eén van de redenen om dit vrijwel onmiddellijk goed te keuren was het feit dat de gemeente het geld goed kon gebruiken. Een andere reden was dat het terrein dan ook vlak zou achtergelaten worden wat een verdere ontginning van de omgeving ten goede kwam! Een derde reden was ook dat dit aan heel wat Kalmthoutenaren werk kon verschaffen. Het was ook niet de eerste maal dat er zand uit de heide werd gehaald, ook in 1860 was dit al gebeurd ter hoogte van de Boterbergen, toen diende het zand om in Antwerpen de Spaanse vesten te dichten. Protest was er nauwelijks. Van natuurbescherming of milieubehoud was er nog geen sprake. De gemeente sloot met Baron de Terwagne een contract af voor 20 jaar en gaf ook de toelating tot het aanleggen van een "ijzeren weg" en aanhorigheden vanaf het station Heide naar de plaats van het gebeuren. Anderen voorwaarden waren dat de gemeente eigenaar bleef van de gronden, dat alles "effen" werd achtergelaten (zowel de grote als kleine duinen) en dat

voorwerpen die werden gevonden bij de afgravingen eigendom bleven van de gemeente. In de zomer van 1888 werd er al gestart met de werken. Een spoorbaan werd aangelegd vanaf het station in Heide via de Withoefse heide (huidige Guido Gezellelaan en Zavelstraatje) naar het reservaat. De zandwinning bracht mee dat er veel mensen aan het werk moesten en die kwamen lang niet allemaal uit Kalmthout. Om deze werklieden logement en de kost te bieden werden er rond de Vossenbergen barakken opgericht, zij kregen de naam "Cambuus". De voorbereiding nam wel wat tijd in beslag, de eigenlijke afgravingen begonnen in de lente van 1892. Op dat ogenblik kende Kalmthout 3510 inwoners waarvan er 280 kiesgerechtigd waren. De Kalmthoutse heide was toen ook nog een jachtgebied en van de zandwinners werd afgedwongen dat de jacht moest blijven doorgaan. Tijdens de drukste periode werkten er niet minder dan 150 lieden aan dit project waarvan er veel onderdak en de kost hadden in de Cambuus. Toen de afgravingswerken in 1898 werden stopgezet bleek dat er 1.394.000 ³m zand uit de Heide werd gehaald. De gemeente had hiervoor de som van 17.925,83 frank ontvangen.

Maar wat waren die Vossenbergen eigenlijk?

Eigenlijk ging het om de volledige omgeving rondom de Vossenberg. De Vossenberg zelf was een duin waarvan de voet zich 22 meter boven de zeespiegel bevond. Zo stond men boven op de top van de Vossenberg 44 meter boven de zeespiegel. Echt opgemeten is dit nooit, men moet dus voortgaan op eerder geschreven verhalen. Wat zeker was, dat was dat dit het hoogste punt in de streek was. Tijdens heldere dagen

was het aangenaam om vanaf de top de vergezichten te bekijken. Natuurlijkhebber en onderwijzer Meester Verhoeven (°1846) uit Putte gaf destijds een mooie beschrijving van deze plaats. We vinden deze tekst terug in Campthoutania (nummer 3, 1988) en willen jullie deze niet onthouden:

“”vanaf zijn top had men de heerlijkste vergezichten. In zuidwaartse richting viel het oog op de Scheldestad met haar majestueuze torens en gebouwen in blauwe nevel gehuld; noordwaarts op het voormalige Wilhelmiëten klooster te Huijbergen en, op aanmerkelijke afstand verder, op de uit den blauwe nevel de oprijzende toren van de voormalige Sinte-Gertrudakerk te Bergen-op-Zoom; westwaarts op de torens en dorpen Putte, Ossendrecht en Woensdrecht en op de Scheldenstroom, zich vertonende als een breed zilveren lint aan den verre horizon; en zuidoostwaarts had men het schoonste panorama van "Calmphout" wat men zich denken kan: zijn eeuwenoude toren, de nederige torenspits op zijn oude kapel, twee molens met hunne stilstaande of draaiende wieken en de blauwe, rode en grauwe daken der huizen, in den zomer achter het loof der bomen gedeeltelijk verscholen, leverden een landschap zo schoon als men zich dromen kan.

Waar is al dat Kalmthoutse zand gebleven?

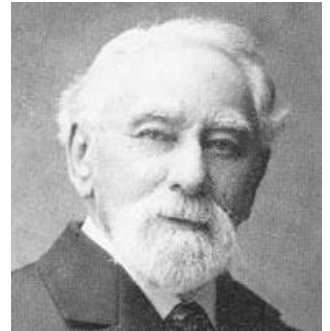
Het afgegraven zand van het "uitkijkpunt" Vossenberg en omgeving werd verhuisd naar Antwerpen. Het moest dienen om de spoorwegberm tussen Antwerpen-Dam en Antwerpen-centraal aan te leggen. Ongetwijfeld is er tijdens de werken aan deze spoorlijn eind de 20ste eeuw (ondertunneling vanuit Luchtbal) heel wat "heidezand" terug bovengehaald en weer naar elders afgevoerd!

We willen dit artikel eindigen met de woorden die landschapsschilder Jacques Rosseels destijds schreef over deze omgeving:

“Heel wat zaken waren er echter veranderd sinds mijn aankomst in 1847, toen er slechts één enkele echt bruikbare weg was. Zoveel pittoreske hoekjes waaraan ik gehecht was, waren verdwenen, zoveel bomen ja zelfs bossen geveld, zoveel hoekjes heide en hutten weggenomen, zelfs de duinen van de Greef, de meest poëtische plaats, hadden gediend om de oude versterkingen van Antwerpen te dempen. De aanblik van zowel de streek als van de mensen was veranderd, en die plechtige stilte van vroeger was verstoord, want Calmthout was langzamerhand een kolonie geworden van enkele welgestelde families”.

In zijn bibliografie lezen we dat schilder Rosseels rond 1870 deze streek verliet en zich terugtrok in de omgeving van Dendermonde en de kust om daar landschappen te schilderen.

(eigen bijdrage met als bron: Calmthoutania, Kalmthoutse Broodjes en de Korhoen. Foto1: het wapenschild van de adellijke familie de Terwagne, foto 2: Vossenbergh (collectie wijlen Stan Wagemans), Foto 3: kunstschilder Rosseels)

Oud-voorzitter voetbalclub Heibos, Adri Mathijssen, overleden!

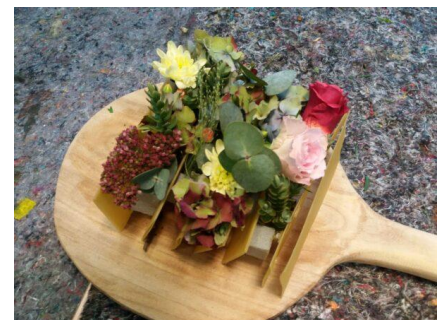
Op zaterdag 19 augustus overleed in het ZNA De Hoge Beuken in Hoboken, Adri Mathijssen, gehuwd met Ria Vermetten. Adri werd geboren op 30 januari 1944 in Baarle-Hertog.

Adri woonde vele jaren in de Violetlaan in Kalmthout, de laatste jaren op de Kapellensteenweg. Gaandeweg maakte hij zich ook verdienstig in het Kalmthoutse verenigingsleven. Zo was hij vele jaren bestuurslid van de VZW Wielerclub Bosduin, de organisatoren van de Internationale veldrit in Kalmthout, en werd hij bestuurslid en later nog een periode de voorzitter van de voetbalclub Heibos. Na zijn beroeps carrière bij Esso maakte hij zich ook verdienstelijk in de ouderenvereniging Neos. Van deze vereniging werd hij in 2016 de voorzitter en bleef dit tot 2020. Gisteren werd in Strijboshof afscheid genomen van Adri. Hij rust in vrede!

Buurtkoffie in Dennendael!

Een nieuw werkjaar komt eraan voor heel wat verenigingen. Het einde van de zomer wil veelal zeggen nieuwe plannen maken. Ook bij “Kreatief” is dit zo. Tijdens de buurtkoffie komen zij vier verschillende cursussen voorstellen waarmee zij kortelings starten. Het zij allen sessie waarbij het muzikale, het fysieke als het creatieve aan bod komt.

Wie er meer over wil weten is welkom op dinsdag 29 augustus om 14.00 uur in het Kunsthuis Ernest Albert, Hortensiadreef 31, Heide. De koffie, thee en drankjes zullen weer klaar staan

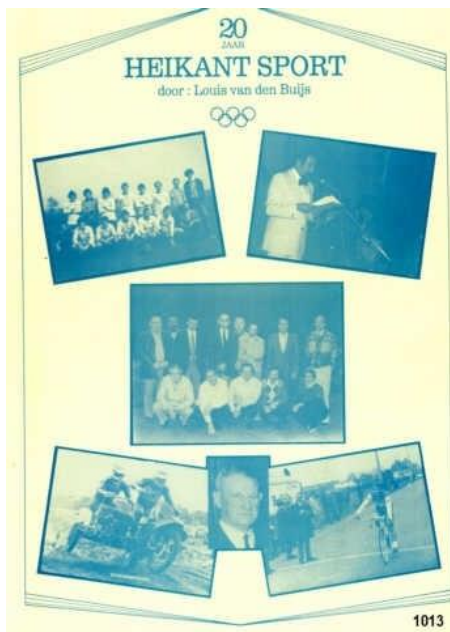

Toeristen op het terras bij Monida!

Deze week zaten we in de vroege avond op het terras van de Bistro Monida. Aan het tafeltje naast ons kwam een koppel plaatsnemen, zij knoopten onmiddellijk een gesprek aan. De man in het gezelschap was heel spraakvaardig. Zij waren ook afkomstig van het grensgebied, maar dan tegen de Nederlandse grens in Zeeuws-Vlaanderen. Hij vertelde hoe hij Heide had leren kennen via zijn hobby, het fotograferen van vogels. Zo was hij in contact gekomen met mensen in Kalmthout die eenzelfde hobby hadden. De “spraakwaterval” kon er niet over uitgepraat geraken, hij somde op welke vogels zijn camera al hadden gepasseerd en hoe hij met fotoshop de mooiste foto die je maar kon bedenken tot leven bracht. Op het ogenblik dat hij dit alles vertelde had hij er een fietstochtje

van een 44 kilometer opzitten en beschreef hij hoe mooi hij onze streek vond. Hij logeerde in een B&B in Heide en ging nog een tweetal dagen blijven. Uiteraard stond ook de Kalmthoutse Heide nog op zijn programma. Hij informeerde alvast naar welke vogels hij moest uitkijken om mooie plaatjes te nemen. Ik suggereerde hem alvast om ook in Nieuwmoer de Maatjes eens te bezoeken, daar had hij tijdens de dag ook zeker de mogelijkheden om mooie plaatjes van vogels te maken. Toen kwam er voor hem een pot mosselen 'à la Italiano', en voor zijn vrouw mosselen in witte wijn, op de tafel om zo zijn mooie dag in Heide af te ronden. Terwijl hij maar over de foto's van de vogels bleef praten, hij moet een enorme collectie hebben, verlieten wij het terras. Dankbaar voor de tips en waarschijnlijk ook ons luisterend oor namen wij afscheid van deze toeristen!

Uit de oude doos: herinneringen

In 1984 werd het boek "20 jaar Heikant-sport" uitgegeven door de jubilerende vereniging. In het boek wordt de geschiedenis beschreven van deze toen 20 jarige vereniging. Het boek is niet meer te koop!

Zij fietsten in 1980 vanuit Rome naar Kalmthout, vlnr. Staande: Kees Kerstens (begeleider), Hugo Stevens, Frans Konings, Gabriël Delafaille, René Stevens, Rob Bernaerts (begeleider), Ludo Van Loon, Marcel Stevens. Zittend vlnr. Vic Van Dyck, Frans Vanthillo, Walter Govaers, Leo Marien en Marcel Stevens

Wie laat ons mee genieten van zijn/haar archieven ??

"Heide vertelt" is een digitaal krantje. Verschijnt wekelijks op zondagmorgen. Redactie: Louis van den Buijs, Heidestatiestraat 58/bus1, 2920 Kalmthout. (0477/22.24.81). Redactieadres: vandenbuijslouis@gmail.com Eerder verschenen krantjes zijn te raadplegen via de website www.binkalmthout.be

